

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 9.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.69>

УДК 657

*М. С. Дяденко,
аспірант кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7631-8013>*

*А. П. Шаповалова,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Державний торговельно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9749-9439>*

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОЇ ВАРТОСТІ ДЛЯ ОЦІНКИ КОНЦЕСІЙНИХ АКТИВІВ У КОРПОРАТИВНІЙ ЗВІТНОСТІ

*M. Diadenko,
Postgraduate student of the Department of Accounting and Taxation,
State University of Trade and Economics
A. Shapovalova,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
State University of Trade and Economics*

THE USE OF THE FAIR VALUE CONCEPT FOR THE VALUATION OF CONCESSION ASSETS IN CORPORATE REPORTING

У статті досліджено застосування концепції справедливої вартості для оцінки концесійних активів у корпоративній звітності. Обґрунтовано, що в умовах зростання ролі державно-приватного партнерства концесійні угоди стають поширеним інструментом залучення інвестицій та розвитку інфраструктури. Визначено специфіку відображення концесійних активів у бухгалтерському обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності та національного законодавства. Розкрито переваги застосування справедливої вартості порівняно з історичною собівартістю, зокрема в контексті прозорості, релевантності та підвищення довіри користувачів до фінансової звітності. Встановлено проблемні аспекти оцінки таких активів: складність вибору методів оцінювання, вплив зовнішніх ринкових чинників та ризик суб'єктивності. Запропоновано напрями вдосконалення методичного забезпечення оцінки концесійних активів з урахуванням принципів справедливої вартості, що сприятиме формуванню якісної інформаційної бази для управлінських рішень і підвищення інвестиційної привабливості України.

The article investigates the application of the fair value concept in the valuation of concession assets within corporate financial reporting. In the context of expanding public-private partnerships, concession agreements have become an important instrument for attracting investments and promoting infrastructure development. The study emphasizes the specifics of accounting for concession assets in accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS) and national legislation, highlighting the role of fair value in ensuring transparency, relevance, and reliability of corporate reporting.

The research identifies key advantages of using fair value over historical cost, including enhanced clarity of financial statements, improved comparability, and greater trust from stakeholders. At the same time, challenges in the valuation of concession assets are outlined, such as the complexity of selecting appropriate methods, the influence of external market conditions, and the potential subjectivity of professional judgments. Fair value measurement contributes to a more accurate

reflection of a company's economic condition and financial performance, which is particularly significant for assets that combine material and intangible components, such as those transferred under concession agreements.

The study also discusses directions for improving the methodological framework for concession asset valuation, including the development of clear principles, tasks, and objectives that align with international practice. Proper implementation of fair value ensures high-quality financial information, facilitates informed management decisions, and increases the investment attractiveness of enterprises involved in concession activities. The research underscores that integrating fair value approaches into concession accounting is not merely a technical adjustment but a strategic step toward modernizing corporate reporting, enhancing financial transparency, and supporting sustainable economic development. This approach ultimately strengthens the overall governance and accountability of organizations managing concession assets.

Ключові слова: *справедлива вартість; концесія; операції концесії; концесійні активи; оцінка активів; публічно-приватне партнерство; фінансова звітність; корпоративна звітність.*

Keywords: *fair value; concession; concession arrangements; concession assets; asset valuation; public-private partnership; financial reporting; corporate reporting.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний етап розвитку корпоративної звітності характеризується зростанням вимог до прозорості, об'єктивності та відповідності міжнародним стандартам обліку. У контексті інтеграції національних економік до глобального фінансового простору особливого значення набуває використання концепції справедливої вартості, що дає змогу більш реалістично відображати активи та зобов'язання підприємства у звітності. Одним із найскладніших об'єктів оцінки є концесійні активи, які охоплюють економічні, правові та соціальні аспекти.

Оцінка концесійних активів здійснюється із застосуванням основних підходів: ринкового – на основі порівняння з аналогічними активами на ринку; дохідного – з урахуванням майбутніх грошових потоків та ризиків; витратного – через оцінку відновної або заміщувальної вартості активу.

Вибір конкретного підходу залежить від типу активу, наявності ринкових даних і специфіки договору концесії. Застосування концепції справедливої вартості у фінансовій звітності дає змогу точніше відобразити майновий стан підприємства, конкретно визначити амортизацію та знецінення активів, сформувати об'єктивну картину фінансових результатів, а також підвищити прозорість і зіставність звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ).

Водночас на практиці визначення справедливої вартості концесійних активів постає перед низкою проблем, пов'язаних з обмеженістю ринкових даних, складністю врахування довгострокових ризиків та невизначеністю, відсутністю єдиної методики оцінки. Це підкреслює необхідність наукового обґрунтування підходів до оцінки, що має як теоретичне, так і практичне значення для підвищення ефективності корпоративної звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема застосування концепції справедливої вартості для оцінки концесійних активів у корпоративній звітності привертає значну увагу українських дослідників, зокрема в контексті гармонізації національних стандартів обліку з МСФЗ та підвищення прозорості фінансової звітності. Зокрема, І.Свиноус та співавтори досліджують методологічні підходи до оцінки активів за справедливою вартістю та їхнє значення для управління витратами підприємства в умовах застосування МСФЗ [1].

Особливості застосування стандарту IAS 41 «Сільське господарство» в практичній діяльності підприємств, що підтверджує важливість справедливої вартості для різних типів активів, зокрема нематеріальних та фінансових, розглядає О.Гаврик [2]. На джерелах, методах розрахунку та інформативності справедливої вартості, що робить її основою для ухвалення управлінських рішень, акцентують Р. Костирко та О. Замай [3].

Закордонні підходи до вартісно орієнтованого обліку, що є основою для адаптації методів оцінки концесійних активів в Україні, аналізує А. Пунько [4]. Управлінню необоротними активами та їхній оцінці в корпоративній практиці приділяють увагу Р. Бойко та колеги, підкреслюючи потребу коректного відображення справедливої вартості у звітності [5].

Обліково-економічні аспекти класифікації та оцінки активів за професійними стандартами, що дає змогу інтегрувати оцінку концесійних активів у систему корпоративного обліку, досліджує В. Мельничук [6]. На методи оцінки та шляхи покращення ефективності використання необоротних активів підприємства, що також стосується концесійних активів як специфічної категорії, вказує О. Левкович [7].

Оцінку цифрових активів та особливості математичного моделювання, що може бути застосовано для визначення справедливої вартості концесійних об'єктів із високим рівнем невизначеності доходів, аналізують Т. Тарасова зі співавторами (Т. Tarasova et al.) [8] та А. Макурін [9]. Особливості управління оборотними активами в нестабільних умовах, що корисно для оцінки концесійних активів в умовах змін нормативного середовища, вивчають О. Кубецька та колеги [10].

Оцінку необоротних матеріальних активів у системі обліку, що є релевантним для фізично наявних концесійних об'єктів, досліджують О. Бондаренко та І. Труш [11]. На проблемах організації обліку необоротних активів, зокрема методичних аспектах їхньої оцінки, акцентують Г. Даценко та співавтори [12].

Недоліки відображення нематеріальних активів, що також може стосуватися концесійних прав та ліцензій, висвітлюють А. Фатенок-Ткачук, Л. Комариця [13] та О. Фоміна з колегами [14]. Оцінку активів у державному секторі, що дає змогу інтегрувати підходи до справедливої вартості концесійних активів у корпоративну практику, аналізує Т. Ларікова [15].

Отже, сучасні українські дослідження підтверджують актуальність застосування концепції справедливої вартості для комплексної оцінки концесійних активів. Попри значну кількість наукових праць, залишається

недостатньо вивченою проблема адаптації методів оцінки до специфіки концесійних договорів та їхніх правових, економічних і соціальних аспектів, що й визначає предмет дослідження цієї статті.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити застосування концепції справедливої вартості для оцінки концесійних активів у корпоративній звітності та оцінити її вплив на якість фінансової інформації. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- 1) розкрити сутність, роль та особливості оцінки як методу бухгалтерського обліку та її значення для корпоративної звітності;
- 2) проаналізувати історичний розвиток та нормативне закріплення концепції справедливої вартості в міжнародних стандартах фінансової звітності;
- 3) виокремити структурні елементи оцінки концесійних активів на основі концепції справедливої вартості;
- 4) показати вплив застосування справедливої вартості на прозорість, точність та зіставність фінансової звітності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки зростає значення необоротних активів, зокрема основних засобів, адже саме вони визначають напрями розвитку підприємства та формують основу його матеріально-технічної бази. Водночас управлінські рішення безпосередньо залежать від ефективності використання цих активів, що впливає на результати фінансово-господарської діяльності [5, с. 38].

Особливої актуальності набувають питання впровадження новітніх технологій, застосування інноваційних рішень та модернізації виробничих процесів. Основні засоби залишаються одним із найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку й фінансової звітності, оскільки вони не лише забезпечують виробництво продукції чи послуг, але й відображають майновий стан та економічний потенціал підприємства. Таким чином, об'єктивна оцінка основних засобів є необхідною умовою формування точних фінансових даних.

Оцінка основних засобів, зокрема концесійних активів, є важливим складником бухгалтерського обліку, оскільки вона адекватно відображає вартість майна підприємства у фінансовій звітності. У науковій літературі оцінка трактується як метод бухгалтерського обліку, який передбачає процес визначення вартості об'єкта [5, с. 38]. Застосування концепції справедливої вартості дає змогу точніше й прозоріше представити економічний стан компанії та її фінансові результати.

У випадку концесійних активів оцінка набуває особливого значення. Активи, які передаються в тимчасове користування суб'єктам господарювання на умовах концесійних угод, відображаються в бухгалтерському обліку як об'єкти основних засобів. Первісна (облікова, інвентарна) вартість цих активів повинна відповідати їхній справедливій вартості на дату визнання. Саме це забезпечує об'єктивність інформації про капітал підприємства та його можливості в майбутньому. Зважаючи на це, оцінка концесійних активів за справедливою вартістю – важливий інструмент створення якісної корпоративної звітності, яка відповідає міжнародним стандартам та гарантує прозорість діяльності суб'єктів господарювання.

Новий підхід до оцінки активів та зобов'язань – концепція справедливої вартості – почав активно застосовуватися у світовій практиці бухгалтерського обліку з 1990-х років. Одним із її засновників вважають Раймонда Джона Чамберса, який ще у 1966 році у своїй праці «Бухгалтерський облік, вимірювання та економічна поведінка» запропонував концепцію СОСОА (continuously contemporary accounting), що перекладається як «безперервний сучасний бухгалтерський облік». Ця ідея стала основою для подальшого розвитку методів оцінки, наближених до сучасного трактування справедливої вартості [6, с. 462].

У закордонній літературі поширеною є модель оцінки на основі активів, згідно з якою вартість компанії визначається через справедливу ринкову вартість її активів. У межах цієї концепції загальний капітал підприємства ототожнюється з вартістю сукупних активів (матеріальних і нематеріальних) за вирахуванням зобов'язань (зареєстрованих і умовних).

Для цього аналітики застосовують різні методи: оцінку за балансовою вартістю, вартістю заміни або справедливою ринковою вартістю.

Основою такого підходу стала оцінка об'єктів обліку за вартістю їхнього вибуття, що ґрунтується на цінах активного ринку. Це дало змогу мінімізувати вплив інфляційних процесів на фінансову звітність та підвищило об'єктивність облікових даних. Деякі дослідники вважають саме цей метод основою для сучасного трактування справедливої вартості.

Важливим етапом розвитку стало закріплення цієї концепції в нормативних документах. У системі МСФЗ категорію «справедлива вартість» вперше було визначено як окремий вид оцінки в МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання інформації» в 1995 році. Надалі її роль у корпоративній звітності лише посилювалася, що зробило цей підхід пріоритетним для підготовки фінансових документів [4, с. 90].

Водночас у США концепцію справедливої вартості закріпили в межах загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку (GAAP). Це відбулося в 1991 році з прийняттям стандарту FAS 107 «Розкриття справедливої вартості фінансових інструментів». У 2007 році Рада зі стандартів фінансового обліку США затвердила FAS 157, який регламентував правила визначення справедливої вартості [6, с. 463].

Метод справедливої вартості є гнучким і комплексним. Він дає змогу враховувати позабалансові статті, зокрема умовні активи та зобов'язання. Проте цей метод є складним, коли йдеться про оцінку нематеріальних активів, оскільки їхня ринкова вартість не завжди піддається точному розрахунку. Це вимагає залучення додаткових даних, професійного досвіду аналітиків, а також значних витрат часу й ресурсів, що відрізняє його від альтернативних підходів [3, с. 18].

Історія розвитку та закріплення концепції справедливої вартості в міжнародних стандартах підтверджує її визначальну роль у сучасній корпоративній звітності. Для оцінки концесійних активів цей підхід особливо важливий, адже забезпечує об'єктивність, прозорість і зіставність фінансової інформації.

В умовах інтеграції України до світових фінансових ринків і впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності особливо важливим є застосування концепції справедливої вартості. Вона гарантує об'єктивність і перевіреність інформації про концесійні активи в корпоративній звітності. Такий підхід дає змогу комплексно відобразити роль справедливої вартості в процесі формування звітності підприємств, що беруть участь у концесійній діяльності. Для забезпечення ефективного використання цього підходу доцільно систематизувати його основні принципи, визначити завдання й мету, а також окреслити об'єкти оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1. Структурні елементи оцінки концесійних активів на основі концепції справедливої вартості

Елемент	Зміст
Сутність оцінки	оцінка як метод визначення вартості; оцінка як процес узгодження величини активу; справедлива вартість як ціна, яку можна буде отримати.
Методика оцінки	переведення концесійного активу з натурального в грошовий вимір; розрахунок вартості очікуваних грошових потоків від використання активу.
Принципи	перевіреність і прозорість інформації, відповідність МСФЗ (IFRS); порівнюваність та єдність оцінок» об'єктивність і незалежність оцінювання; орієнтація на ринкову інформацію.
Завдання	визначення справедливої вартості концесійних активів; формування точних показників у звітності; надання інвесторам і кредиторам реальної інформації; зменшення ризиків викривлення фінансових результатів.
Мета	забезпечення реальної оцінки концесійних активів у корпоративній звітності з урахуванням ринкових умов і міжнародних стандартів для підвищення довіри до компанії.
Цілі	гармонізація методик оцінки з міжнародною практикою; підвищення інвестиційної привабливості підприємств; удосконалення корпоративної звітності; сприяння прозорості та сталому розвитку бізнесу.
Об'єкти	концесійні активи (інфраструктурні об'єкти, майно в користуванні за договорами концесії); фінансові результати підприємства; елементи корпоративної звітності (баланс, звіт про фінансові результати, примітки до звітності)

Джерело: сформовано автором на основі [1; 3; 10]

Отже, застосування концепції справедливої вартості під час оцінки концесійних активів у корпоративній звітності ґрунтується на принципах, що гарантують її об'єктивність та відповідність міжнародним стандартам.

Систематизація завдань, цілей і об'єктів оцінки дає чітке уявлення про роль цього підходу у фінансовій практиці. Застосування справедливої вартості підвищує інвестиційну привабливість підприємств, створює умови для прозорості фінансової інформації та зміцнює довіру зацікавлених користувачів корпоративної звітності.

Питання використання справедливої вартості у фінансовій звітності протягом тривалого часу є предметом наукових і практичних дискусій. Ця проблема набуває особливої актуальності в контексті оцінки концесійних активів, адже саме вони є стратегічно важливими об'єктами корпоративної звітності, що потребують прозорого та обґрунтованого відображення у фінансових документах підприємства.

У сучасній міжнародній практиці обліку для різних категорій об'єктів застосовується широкий спектр методів вартісного вимірювання. У національній системі обліку й досі переважають традиційні підходи, засновані на документально підтвердженій первісній вартості активів. Проте в умовах глобалізації економіки та інтеграції України до світових ринків поступово впроваджуються методи МСФЗ, що передбачають активне застосування категорії «справедлива вартість». Цю категорію дедалі частіше розглядають як універсальний еквівалент реальної вартості об'єкта оцінки й важливий інструмент підвищення прозорості та зіставності корпоративної звітності [2, с. 43].

Зазначимо, що оцінка справедливої вартості є одним із головних завдань, які постають перед компаніями під час переходу на міжнародні стандарти. Саме з цією проблемою пов'язана тривала дискусія у світовій бухгалтерсько-аудиторській спільноті, яка активізувалася після початку процесу зближення МСФЗ та загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (GAAP) у 2002 р. Дискусія актуалізувала перегляд поняттєвого апарату, зокрема визначень і сфер використання ринкової та справедливої вартості. Оскільки в економічній науці й досі відсутнє єдине трактування

категорії «справедлива вартість», це зумовлює плутанину та її часте ототожнення з ринковою вартістю підприємства чи окремого активу.

Міжнародні стандарти фінансової звітності ґрунтуються переважно на концепції історичної вартості, однак допускають застосування змішаної моделі оцінки («current mixed measurement model»), яка поєднує первісну та справедливу вартість. З одного боку, такий підхід дає змогу відображати більш реалістичний фінансовий стан компанії, але з іншого – може викликати сумніви щодо надійності, доказовості та когерентності облікових даних.

Ступінь співвідношення понять «ринкова вартість» та «справедлива вартість» обговорюється від моменту ухвалення в 1991 р. стандарту SFAS-107 «Фінансові інструменти – розкриття» (Statement of Financial Accounting Standard 107 «Disclosures about Fair Value of Financial Instruments») [16]. У його робочих версіях пропонувалося застосування ринкової вартості навіть у випадках, коли активний ринок відсутній, що виявило значні проблеми для практики. Для усунення цієї невизначеності було запроваджено нову категорію – «справедлива вартість», яка дала змогу адекватніше відображати фінансову інформацію в різних ринкових умовах [9, с. 15].

В українській практиці бухгалтерського обліку категорія «справедливої вартості» поки не набула статусу серед інших методів оцінки. Її застосування здебільшого обмежене науковими дослідженнями та коментарями до міжнародних стандартів. Водночас у країнах, що орієнтуються на МСФЗ чи GAAP, ця категорія активно використовується як основа формування прозорості та інвестиційно привабливої корпоративної звітності. Для України впровадження справедливої вартості в оцінку концесійних активів є важливим кроком до гармонізації національної системи обліку з міжнародними вимогами та підвищення довіри до фінансової інформації підприємств.

Важливим аспектом розвитку практики застосування справедливої вартості в корпоративній звітності є процес гармонізації українських облікових стандартів із міжнародними. Попри те, що в Україні ще не

створено повноцінної законодавчої бази для обов'язкового застосування МСФЗ, окремі підприємства вже складають фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів. Це, зокрема, стосується компаній, акції яких обертаються на фондових біржах, або підприємств з іноземними інвесторами в структурі власності. Такі суб'єкти господарювання паралельно з національними П(С)БО формують фінансову звітність за МСФЗ, застосовуючи методи оцінки активів та принципи відображення економічної інформації, передбачені міжнародними стандартами [1; 3; 6]. Водночас статистичні дані про практичне застосування категорії «справедлива вартість» та конкретні методи її визначення в публічному доступі залишаються обмеженими.

У цих умовах, формулюючи визначення справедливої вартості та її співвідношення з ринковою, доцільно орієнтуватися на міжнародний досвід. Концепція підготовки фінансової звітності 2002 р., яка визначала основні компоненти оцінки, сьогодні є обмеженою та не відповідає сучасним потребам. З часу її ухвалення відбулися масштабні зміни у фінансовій теорії, на ринках капіталу та в практиці застосування дисконтованої й справедливої вартості. Це спричинило перегляд підходів до оцінки активів і зобов'язань.

У 2010 році Рада з МСФЗ оприлюднила проєкт ED/2010/7 «Розкриття інформації про аналіз невизначеності оцінки для оцінок справедливої вартості», у якому було представлено проміжні результати досліджень і визначено цілі щодо вдосконалення вимог до оцінки та розкриття даних про справедливую вартість. Кульмінацією цього процесу стало ухвалення у 2012 р. МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості», обов'язкове застосування якого розпочалося в січні 2013 р. [17]. Документ не лише надав уточнене визначення справедливої вартості та окреслив основні принципи її використання, а й уперше запровадив єдині підходи для всіх випадків, коли така оцінка необхідна або дозволена міжнародними стандартами.

Особливу увагу в МСФЗ 13 приділено вимозі розкриття інформації про оцінку справедливої вартості. Це дає змогу користувачам фінансової

звітності оцінити масштаби її застосування й зрозуміти, на основі яких даних вона була визначена. Такий акцент підвищує прозорість корпоративної звітності, зменшує інформаційну асиметрію та зміцнює довіру інвесторів.

Поточний масив напрацювань підтверджує зближення двох ліній регулювання: спеціальні стандарти обліку концесій (КТМФЗ 12 «Послуги за угодами про концесію» та однойменний US GAAP Topic 853) та єдиний каркас вимірювання справедливої вартості за МСФЗ 13. Це означає, що питання «коли» визнавати/класифікувати інфраструктуру визначається профільними стандартами (наприклад, КТМФЗ 12), а «як» оцінювати — підпорядковується МСФЗ 13 (і суміжними настановами міжнародних аудиторських компаній).

МСФЗ 13 формалізує ринково-орієнтований підхід (exit price), ієрархію вхідних даних (Рівні 1-3), концепцію «principal / most advantageous market», а також вимоги до розкриття невизначеності оцінки. Для концесійних активів, де активні ринки рідкісні й домінують індивідуальні контракти, це практично зумовлює використання дохідного та витратного підходів із ретельним обґрунтуванням вхідних даних для Рівнів 2-3.

КТМФЗ 12 продовжує визначати для оператора модель фінансового активу (коли існує безумовне право на платежі від держави) або нематеріального активу (право стягувати плату з користувачів). У межах обох моделей питання первісної і наступної оцінки дедалі частіше вирішується через призму МСФЗ 13 — особливо коли виникає потреба у переоцінці, тестах знецінення чи розкритті справедливої вартості як «highest and best use». Практичні рекомендації міжнародних компаній (KPMG; PwC) деталізують, як обирати припущення ринку та будувати моделі грошових потоків для різних конфігурацій ризику попиту/доступності [18; 21].

Інвесторські та методологічні огляди міжнародних аудиторських компаній (KPMG; EY; Grant Thornton) фіксують тренд на посилення розкриттів: узгодження припущень із ринковими даними/регуляцією, чутливість до ставок дисконту/індексацій, узгодженість із механікою

договору (availability-based vs user-pay), а також якісні описи невизначеності оцінки (valuation uncertainty disclosure) [18; 19; 20]. Для концесій це критично, бо ризики попиту/доступності прямо впливають на справедливу вартість.

ДПП-керівництва Світового банку та ЕРЕС (ЄІБ) не задають методик у МСФЗ 13, але практично підсилюють її застосування: уніфікують набір даних для проєктів (контрактні КРІ, ризики, платежі, гарантії), що використовуються як вхідні параметри для оцінок на основі дисконтованих грошових потоків чи вартості заміщення (DCF/CRC-оцінок); водночас вимагають проактивних розкриттів, які підвищують перевірність моделей справедливої вартості для користувачів звітності [22; 23]. Це зменшує інформаційну асиметрію й підтримує консистентність припущень між техніко-економічними моделями та бухгалтерською оцінкою.

Проблематика справедливої вартості є складною й доступною переважно вузькому колу фахівців – оцінювачів та аудиторів. Різні методи її визначення істотно впливають на фінансові результати компанії та на сприйняття її економічного стану. З огляду на це, стандартизація підходів, запроваджена МСФЗ 13, має важливе значення для формування єдиних правил як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Запровадження єдиних державних правил оцінки активів, зокрема концесійних, забезпечило б зіставність показників підприємств різних галузей. Це сприяло б більш об'єктивній оцінці економічного потенціалу суб'єктів господарювання та підвищенню інвестиційної привабливості економіки [12].

У контексті подальшого реформування системи бухгалтерського обліку відповідно до МСФЗ особливої уваги потребує уточнення категоріального апарату у сфері облікових оцінок, що передбачає чітке розмежування понять «ціна», «вартість» та «цінність» у фінансових вимірюваннях. Не менш важливою є розробка методологічних принципів оцінки, які відповідали б сучасній парадигмі управління вартістю компанії та враховували специфіку

концесійних активів. Крім того, необхідно створити прикладні методики обчислення справедливої вартості активів, зобов'язань, капіталу, доходів і витрат із застосуванням сучасних статистичних і математичних інструментів, що сприятиме точності й прозорості фінансової звітності.

Отже, подальший розвиток практики оцінки за справедливою вартістю має ґрунтуватися на поєднанні міжнародного досвіду, методологічних інновацій і вдосконалення нормативної бази на національному рівні. Це забезпечить вищу прозорість, зіставність та об'єктивність фінансової інформації, що є важливим чинником для ухвалення ефективних управлінських рішень та залучення інвестицій.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Застосування концепції справедливої вартості у бухгалтерському обліку концесійних активів забезпечує не лише відповідність міжнародним стандартам, але й формує якіснішу інформаційну основу для управлінських рішень та інвестиційних оцінок. Наукова новизна дослідження полягає у систематизації принципів і завдань оцінки концесійних активів на перетині вимог КТМФЗ 12 та методології МСФЗ 13, а також у врахуванні сучасних міжнародних практик (KPMG, PwC, EY, Світовий банк, EPEC). Практична значущість результатів полягає в окресленні чітких орієнтирів: для підприємств — у виборі методів оцінки (DCF, CRC) та організації розкриттів невизначеності; для держави та регуляторів — у формуванні єдиних правил визначення справедливої вартості й посиленні механізмів прозорості концесійних угод.

Перспективи подальших досліджень охоплюють розробку кількісних моделей оцінки справедливої вартості із застосуванням сучасних статистичних і математичних інструментів, методик проведення стрес-тестів і чутливісного аналізу, а також розвиток інститутів незалежного аудиту таких оцінок. Особливо актуальним є впровадження цифрових інструментів розкриття (XBRL, онлайн-платформи), що дозволить підвищити перевіріючість і доступність інформації для інвесторів та суспільства.

Література

1. Свиноус І., Туржанський В., Шепель Т., Нікітченко С. Оцінка справедливої вартості активів, як об'єктів обліку та управління затрат підприємства в умовах застосування МСФЗ. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4(51). С. 127-133. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-18>
2. Гаврик О. Ю. Особливості використання МСФЗ (IAS) 41 «Сільське господарство» в практичній діяльності сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2022. № 15-16. С. 40-46. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.15-16.40>
3. Костирко Р. О., Замай О. О. Справедлива вартість як оціночна і обліково-звітна категорія: джерела, методи розрахунку та інформаційна ємність. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 7-8. С. 16-21. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.7-8.16>
4. Пунько А. В. Справедлива оцінка у вартісно-орієнтованому обліку: аналіз закордонних праць. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2024. № 4 (97). С. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-4-12>
5. Бойко Р. В., Чік М. Ю., Побережниченко М. В. Оцінка основних засобів у системі управління необоротними активами підприємства. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*. 2023. № 71. С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-71-05>
6. Мельничук В. Обліково економічні аспекти класифікації та оцінки активів у системі вимог професійних стандартів обліку. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). С. 461-467. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-66>
7. Левкович О. В., Мироненко І. О. Оцінка та шляхи покращення ефективності використання необоротних активів підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 5 (508). С. 312-319. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-312-319>
8. Tarasova T., Usatenko O., Makurin A., Ivanenko V. Cherchata, A. Accounting and features of mathematical modelling of the system to forecast

cryptocurrency exchange rate. *Accounting*. 2020. № 6(3). P. 357-364. DOI: <https://doi.org/10.5267/j.ac.2020.1.003>

9. Макурін А. А. Оцінка вартості цифрових активів для цілей обліку. *Проблемні аспекти в економіці, фінансах та управлінні: матеріали міжнародної науково практичної конференції* (Одеса, 16 квітня 2021 р.). Одеса. 2021. С. 14-17. URL: <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2021/04/re-16.04.21.pdf#page=14> (дата звернення: 08.09.2025).

10. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Палешко Я. С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. *Бізнес інформ*. 2022. № 8. С. 159-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_8_21 (дата звернення: 08.09.2025).

11. Бондаренко О. М., Труш І. В. Особливості оцінки необоротних матеріальних активів у системі обліку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 3 (30). С. 86-88. URL: <https://surl.li/ingfsc> (дата звернення: 08.09.2025).

12. Даценко Г. В., Гладій І. О., Майстер Л. А. Необоротні активи підприємства: проблеми організації обліку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 10. С. 25-29. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.10.25>

13. Фатенок-Ткачук А. О., Комариця Л. П. Основні проблеми відображення нематеріальних активів в обліку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/291/279> (дата звернення: 08.09.2025).

14. Фоміна О. В., Августова О. О., Шушакова І. К. Оцінка вартості нематеріальних активів. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С. 154-160. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-154-160>

15. Ларікова Т. В. Оцінка активів при формуванні облікової інформації суб'єктами державного сектору економіки. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку*: зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 20-й річниці створення

каф. аудиту (м. Київ, 10 груд. 2020 р.) Київ. 2020. С. 276-279. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3a10836a-9494-4f4a-929a-6d7966ddc769/content> (дата звернення: 08.09.2025).

16. Statement of Financial Accounting Standards № 107. Disclosures about Fair Value of Financial Instruments. 1991. URL: <https://www.xavierpaper.com/documents/usgaap/n.Fas107.pdf> (дата звернення: 08.09.2025).

17. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 (МСФЗ 13). Оцінка справедливої вартості. Документ 929_068. Прийняття від 01.01.2013. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#n2 (дата звернення: 08.09.2025).

18. Handbook: Service concession arrangements: KPMG. (2024). URL: https://kpmg.com/kpmg-us/content/dam/kpmg/frv/pdf/2024/handbook-service-concessions.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.09.2025).

19. Financial reporting developments: Fair value measurement: EY. (2024). URL: https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-us/technical/accountinglink/documents/ey-frdbb1462-09-27-2024.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.09.2025).

20. Insights into IFRS 13: Grant Thornton. (2021). URL: https://www.grantthornton.global/globalassets/1.-member-firms/global/insights/insight-content-blocks-and-media/ifrs/ifrs-13/insights-into-ifrs-13-2021.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.09.2025).

21. Service concession arrangements / Revenue – PPP: PwC Viewpoint. (2022–2025). URL: https://viewpoint.pwc.com/dt/us/en/pwc/accounting_guides/ifrs_and_us_gaap_sim/ifrs_and_us_gaap_sim_US/chapter_15_other_acc_US/1528_service_concess_US.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.09.2025).

22. A Framework for Disclosure in Public-Private Partnerships: World Bank. (2016). URL: https://ppp.worldbank.org/sites/default/files/2022-03/FrameworkPPPDisclosure_101917__FINALFULL.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.09.2025).

23. EPEC Guide to PPP: EPEC (EIB). URL: <https://www.eib.org/en/readonline-publications/epec-ppp-guide-welcome> (дата звернення: 13.09.2025).

References

1. Svynous, I. Turzhanskyi, V. Shepel, T. and Nikitchenko, S. (2024), "Fair value assessment of assets as objects of accounting and cost management in the context of IFRS application", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 4(51), pp. 127-133. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-18>
2. Havryk, O.Yu. (2022), "Features of using IFRS (IAS) 41 'Agriculture' in the practical activity of agricultural enterprises", *Agrosvit*, vol. 15-16, pp. 40-46. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.15-16.40>
3. Kostyrko, R.O. and Zamai, O.O. (2022), "Fair value as an appraisal and accounting-reporting category: sources, calculation methods, and informational capacity", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7-8, pp. 16-21. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.7-8.16>
4. Punko, A.V. (2024), "Fair value in value-oriented accounting: analysis of foreign studies", *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, vol. 4(97), pp. 88-93. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-4-12>
5. Boiko, R.V. Chik, M.Yu. and Poberezhnychenko, M.V. (2023), "Assessment of fixed assets in the system of enterprise non-current asset management", *Visnyk LTEU. Economic Sciences*, vol. 71, pp. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2023-71-05>
6. Melnychuk, V. (2025), "Accounting and economic aspects of classification and asset valuation in the framework of professional accounting standards", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 1(52), pp. 461-467. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-66>
7. Levkovych, O.V. and Myronenko, I.O. (2020), "Assessment and ways to improve the efficiency of using non-current assets of an enterprise", *Biznes*

Inform, vol. 5 (508), pp. 312-319. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-312-319>

8. Tarasova, T. Usatenko, O. Makurin, A. Ivanenko, V. and Cherchata, A. (2020), "Accounting and features of mathematical modelling of the system to forecast cryptocurrency exchange rate", *Accounting*, vol. 6(3). DOI: <https://doi.org/10.5267/j.ac.2020.1.003>

9. Makurin, A.A. (2021), "Valuation of digital assets for accounting purposes", *Problemni aspekty v ekonomitsi, finansakh ta upravlinni: materialy mizhnarodnoi naukovo praktychnoi konferentsii* [Problematic aspects in economics, finance and management: materials of the international scientific and practical conference], Odesa, Ukraine, April 16, 2021. pp. 14-17, available at: <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2021/04/re-16.04.21.pdf#page=14> (accessed 08.09.2025).

10. Kubetska, O.M. Ostapenko, T.M. and Paleshko, Ya.S. (2022), "Enterprise working capital management under special conditions", *Biznes Inform*, vol. 8, pp. 159-165, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_8_21 (accessed 08.09.2025).

11. Bondarenko, O.M. and Trush, I.V. (2021), "Features of valuation of non-current tangible assets in the accounting system", *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 3(30), pp. 86-88, available at: <https://surl.li/ingfsc> (accessed 08.09.2025).

12. Datsenko, G.V. Hladiy, I.O. and Maister, L.A. (2024), "Non-current assets of enterprises: accounting organization problems", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 10, pp. 25-29. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.10.25>

13. Fatenok-Tkachuk, A.O. and Komarytsia, L.P. (2021), "Main problems of reflecting intangible assets in enterprise accounting", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 25, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/291/279> (accessed 08.09.2025).

14. Fomina, O.V. Avgustova, O.O. and Shushakova, I.K. (2021), “Valuation of intangible assets”, *Biznes Inform*, vol. 4, pp. 154-160. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-154-160>

15. Larikova, T.V. (2020), “Asset valuation for the formation of accounting information by public sector entities”, *Oblik, analiz, audyt ta opodatkuвання: suchasna paradyhma v umovakh staloho rozvytku: zb. materialiv VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviach. 20-j richnytsi stvorennia kaf. audytu* [Accounting, analysis, audit and taxation: a modern paradigm in the context of sustainable development: collection of materials of the VI International Scientific and Practical Conference, dedicated to the 20th anniversary of the creation of the Department of Audit], Kyiv, Ukraine, December 10, pp. 276–279, available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3a10836a-9494-4f4a-929a-6d7966ddc769/content> (accessed 08.09.2025).

16. Financial Accounting Standards Board (1991), “Disclosures about Fair Value of Financial Instruments. Statement of Financial Accounting Standards № 107”, available at: <https://www.xavierpaper.com/documents/usgaap/n.Fas107.pdf> (accessed 08.09.2025).

17. IASB (2013), “International Financial Reporting Standard 13 (IFRS 13). Fair Value Measurement, Document 929_068, Adopted on 01.01.2013”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#n2 (accessed 08.09.2025).

18. KPMG. (2024), “Handbook: Service concession arrangements”, available at: <https://kpmg.com/kpmg-us/content/dam/kpmg/frv/pdf/2024/handbook-service-concessions.pdf> (accessed 13.09.2025).

19. EY. (2024), “Financial reporting developments: Fair value measurement”, available at: <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-us/technical/accountinglink/documents/ey-frdbb1462-09-27-2024.pdf> (accessed 13.09.2025).

20. Grant Thornton. (2021), “Insights into IFRS 13”, available at: <https://www.grantthornton.global/globalassets/1.-member-firms/global/insights/insight-content-blocks-and-media/ifrs/ifrs-13/insights-into-ifrs-13-2021.pdf> (accessed 13.09.2025).

21. PwC. (2025), “Service concession arrangements / Revenue – PPP. In PwC Viewpoint”, available at: https://viewpoint.pwc.com/dt/us/en/pwc/accounting_guides/ifrs_and_us_gaap_sim/ifrs_and_us_gaap_sim_US/chapter_15_other_acc_US/1528_service_concess_US.html (accessed 13.09.2025).

22. World Bank. (2016), “A Framework for Disclosure in Public-Private Partnerships”, available at: https://ppp.worldbank.org/sites/default/files/2022-03/FrameworkPPPDisclosure_101917__FINALFULL.pdf (accessed 13.09.2025).

23. EPEC (EIB). (2025), “EPEC Guide to PPP”, available at: <https://www.eib.org/en/readonline-publications/epec-ppp-guide-welcome> (accessed 13.09.2025).

Стаття надійшла до редакції 15.09.2025 р.